

PRZEMYSŁ SIŁA MIASTA

12. Muzeum Historii Najnowszej Radomia

Stała wystawa muzeum „Przemysł siła miasta. Radom w latach 1918-1989” ukazuje bogaty dorobek przemysłowy Radomia skupiając się na XX wieku. Zwiedzając ekspozycję można poczuć klimat międzywojennego Radomia, jak i przypomnieć sobie wygląd miasta z lat PRL. Wystawę tworzą eksponaty z ponad 60 przedsiębiorstw, znanych w całej Polsce.

ul. Rynek 14, Radom
tel. +48 377 80 15

SZTANDAROWE PRODUKTY

13. Farba Rafil GR-TIX

To główny produkt Radomskiej Fabryki Farb i Lakierów RAFIL wytwarzającej specjalistyczne farby antykorozyjne. RAFIL jest spadkobiercą przedwojennego zakładu z 1917 roku, który pierwsze farby wyprodukował w roku 1926.

14. Maszyna do pisania Łuczniczka 1301

Produkowana przez Zakłady Metalowe Łuczniczka im. Gen. Waltera (Fabrykę Broni). Kiedyś ta właśnie maszyna była nieodzownym akcesorium każdego biura, szkoły, fabryki oraz... pisarza.

15. Płytki posadzkowe

Najstynniejszy produkt Fabryki Wyrobów Ceramicznych i Cementowych „Marywil”, którego historia sięga 1896 roku. Ceramiczne płytki posadzkowe można zobaczyć w wielu radomskich kamienicach.

16. Serek homogenizowany

Sztandarowy wyrób marki „Rolmlecz”, produkowany od 1974 roku przez Rolniczą Spółdzielnię Mleczarską, która powstała w 1926 roku. Produkt do dziś cieszy się uznaniem konsumentów.

17. Półbuty damskie

Podstawowy produkt największego powojennego producenta butów w Polsce - Radomskich Zakładów Przemysłu Skórzanego „Radoskór”. Przedsiębiorstwo powstało m.in. na bazie przedwojennej fabryki „Bata”.

18. Maszyna do szycia Łuczniczka Kl. 82

Była pierwszą maszyną do użytku domowego, produkowaną w Zakładach Metalowych im. Gen. Waltera. Od 1957 do 1960 roku zakłady wytworzyły prawie 600 tys. domowych maszyn do szycia.

RZEMIEŚNICZE TRADYCJE

19. Muzeum Rzemiosł

Znajduje się tu prywatna kolekcja przedmiotów związanych z wulkanizatorstwem, kamieniarstwem, stolarstwem, fryzjerstwem, fotografią i kowalstwem, a także unikatowa i rzadko spotykana w Polsce kolekcja ikon i lamp oliwnych.

pl. Konstytucji 3 Maja 3/7
tel. +48 513 670 481

20. Drukarnia Trzebińskich

Najstynniejsza z radomskich drukarni, która została założona w 1818 roku przez Wincentego Stokowskiego.

W 1868 roku jej właścicielem został Jan Kanty Trzebiński. W zakładzie drukowano m.in. afisze, pisma urzędowe, gazety i książki. Firma została uhonorowana wieloma nagrodami. Obiekt przy ul. Żeromskiego 28 powstał w 100-lecie istnienia drukarni.



DLA DOBRA ROZWOJU

21. Pałac Karschów i Wickenhagenów

Wzniesiony na wzór pałaców łódzkich fabrykantów przez bogatych przemysłowców Teodora Karscha i Franciszka Wickenhagena. Budynek posiadał 150 pomieszczeń - na parterze znajdowały się lokale usługowe i handlowe.

22. Budynek Kasy Pożyczkowej Przemysłowców Radomskich

W 1881 roku lokalni przemysłowcy na czele z Teodorem Karschem powołali Kasę wspierającą miejscowych przedsiębiorców. W 1922 roku została przekształcona w bank, którego jednym z założycieli był browarnik Jan Sasaki.

23. Budynek dawnej elektrowni

Gwałtownie rozwijający się przemysł potrzebował elektrowni, która zasilaby prądem fabryczne maszyny. Radomska elektrownia powstała w 1901 roku, czyli wcześniej niż elektrownie w Warszawie i Łodzi. Obecnie obiekt pełni funkcję artystyczną - mieści się tu Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia”.

W STRONĘ OSIEDLA IDEALNEGO

24. Rower wyścigowy szosowy Łuczniczka

Kolejny produkt przedwojennej Fabryki Broni, wykorzystywany przez kolarzy podczas zawodów sportowych. Producent ręczył za jakość swojego wyrobu dwuletnią gwarancją.

25. Aparat telefoniczny Malwa

Produkowany w Radomskiej Wytwórni Telefonów aparat zaprojektowano w stylu „retro” - wzorowany był na telefonach z przełomu XIX i XX w.

26. Osiedle Planty

Zbudowane w 20-leciu międzywojennym na potrzeby Fabryki Broni. Praca w zakładzie była marzeniem wielu radomian - gwarantowała nie tylko wysokie zarobki, ale także mieszkanie na osiedlu, gdzie działały przyfabryczne: przedszkole, szkoła podstawowa i średnia, klub sportowy i stadion oraz dom kultury.

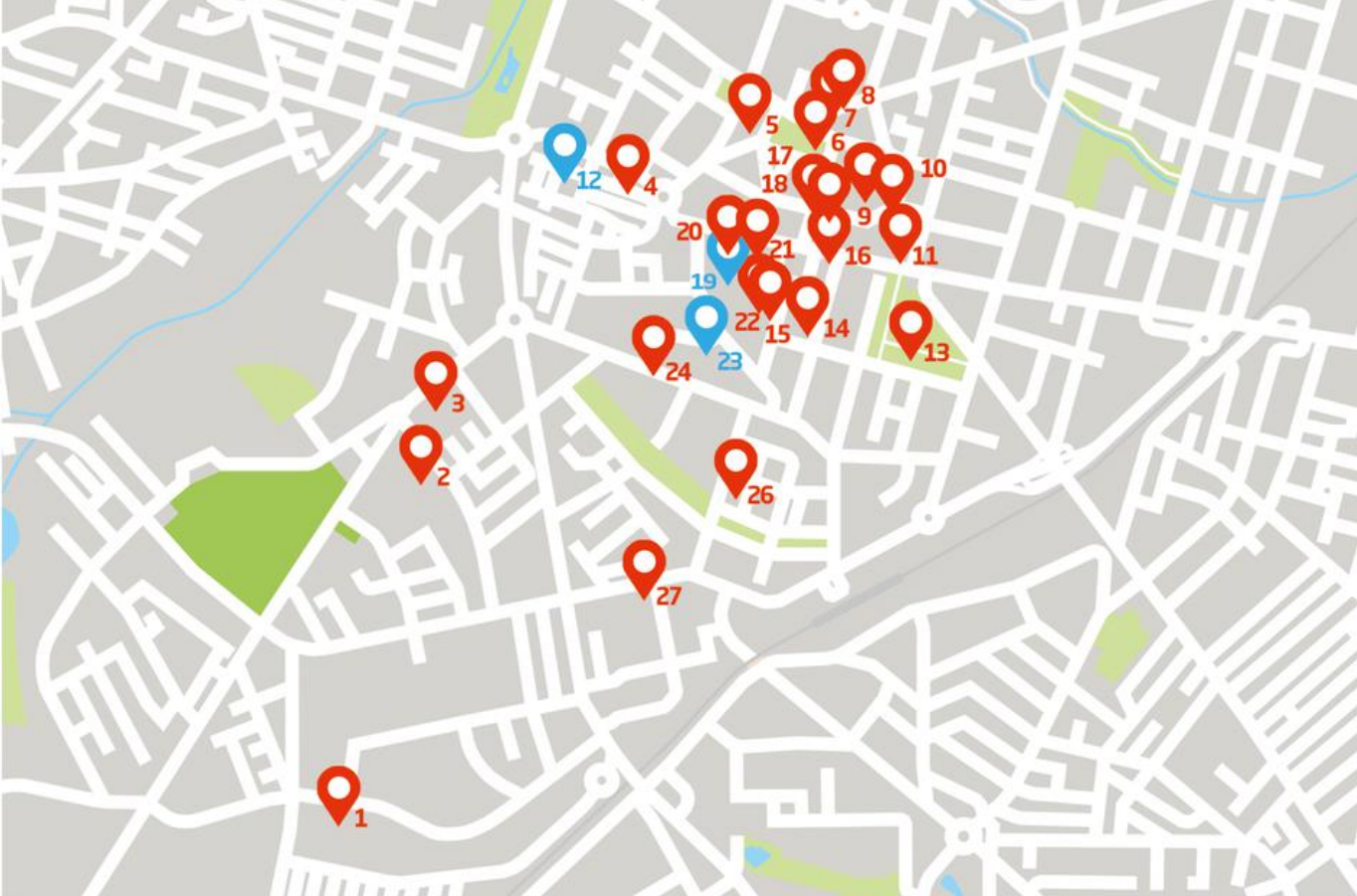
27. Główny budynek fabryczny Zakładów Metalowych Łuczniczka (Fabryki Broni)

Modernistyczny i funkcjonalny gmach wzniesiono w latach 20. XX wieku. Konstrukcja została wzmocniona na wypadek wojny. W szczytowym okresie działania fabryki - na początku lat 70. XX wieku - zatrudniała ok. 12 tys. osób.

RADOM
NA WEEKEND

RADOM
PRZEMYSŁOWY

visitRadom.pl
RADOM ZASKAKUJE



Początki radomskiego przemysłu wiążą się z powstaniem w 1818 roku pierwszej garbarni. Dynamiczny rozwój przemysłu nastąpił po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Powstały wtedy fabryki produkujące papierosy, broń, telefony „Ericsson” i obuwie „Bata”. Tuż przed II wojną światową Radom znalazł się w Centralnym Okręgu Przemysłowym. Po wojnie dawne zakłady przekształcono w wielkie fabryki: „Radoskór”, Zakłady Metalowe im. Gen. WALTERA (obecnie Fabryka Broni „Łucznik”) czy Radomską Wytwórnę Telefonów.

Wybierzcie się na spacer śladami radomskiej przedsiębiorczości – najśłynniejszych produktów, dawnych fabryk, ich właścicieli oraz rzemiosła.



TYTONIOWA POTĘGA

1. Centralne Magazyny Polskiego Monopoli Tytoniowego (róg ulic Wierzbickiej i Zakowickiej)

Magazyny zaprojektował znany architekt Stefan Szyller, który realizował wszystkie projekty Polskiego Monopoli Tytoniowego na terenie kraju. Budynek powstał w latach 1929–1930. Początkowo planowano stworzyć osiem żelbetonowych obiektów o pojemności 42 tys. m³. Ostatecznie firma postawiła trzy magazyny, a czwarty jedynie rozpoczęła. Na dachu jednego z nich umieszczono zbiornik, który zaopatrywał w wodę pozostałe budynki.

2. Budynek fabryczno-magazynowy Polskiego Monopoli Tytoniowego (ul. Tytoniowa 2/6)

Państwowa Fabryka Wyrobów Tytoniowych otworzyła swój zakład w Radomiu w 1923 roku. Produkowała 50 mln papierosów miesięcznie. Pracownikami były głównie kobiety. Budynek, zaopatrzony m.in. w podziemny korytarz, powstał w 1929 roku. Nadal produkuje się w nim papierosy, zmienił się jednak jego wygląd. Przy wejściu do fabryki znajdują się odwzorowane paczki wyrobów tytoniowych niegdyś znanych w całym kraju.

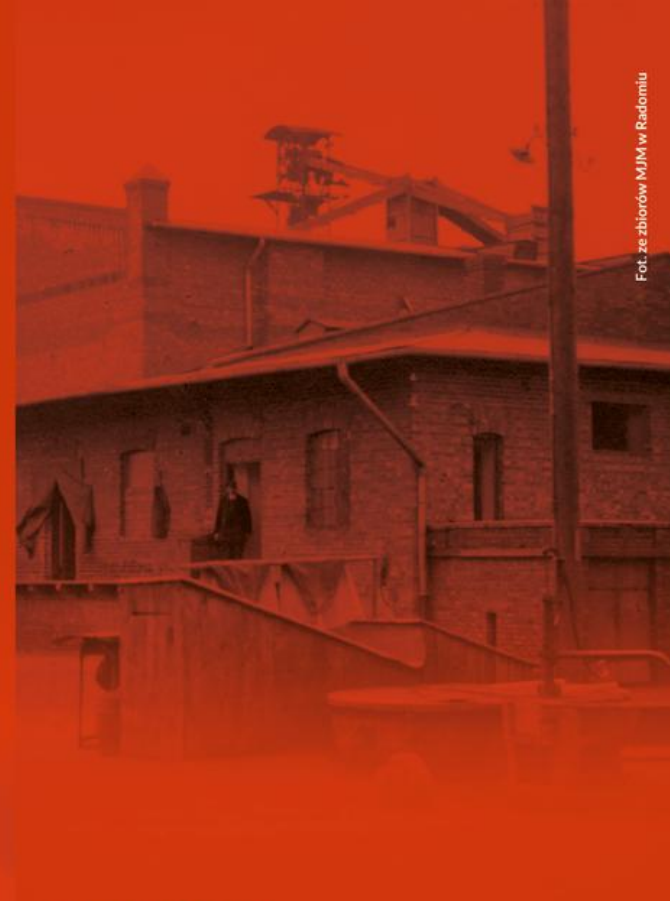


Fot. ze zbiorów MJM w Radomiu

OD KARPAT PO HEL

3. Browar Saskich (ul. Limanowskiego 29)

Niewielki browar wybudował w 1812 roku Aleksander Kłosowski, ale twórcą jego potęgi był Juliusz Saski, który rozbudował fabrykę i wystawił pałac – siedzibę dyrekcji i jednocześnie rodzinny dom mieszkalny. U progu I wojny światowej browar produkował niemal 14 tys. hektolitrow piwa. Synowie Juliusza zmodernizowali zakład, m.in. instalując – jako pierwsi w Polsce – aluminiowe zbiorniki na piwo. Stali się potentatami browarniczymi w Polsce – mieli łącznie 14 zakładów. Produkowali kilka gatunków piwa, w tym najśłynniejsze EL. Po wojnie browar upaństwowiono – wszedł w skład Radomskich Zakładów Spożywczych Przemysłu Terenowego, kolejno Browarów Warka i Grupy Żywiec. Nowy właściciel planuje przywrócić pierwotną funkcję obiektu.



Fot. ze zbiorów MJM w Radomiu

NAJLEPSZE Z NAJLEPSZYCH

4. W centrum Radomia można zobaczyć 19 niewielkich rzeźb przedstawiających produkty, z których miasto słynęło lub nadal słynie. Jedną z nich są kozaki Sofix, które w latach 80. XX wieku należały do najbardziej pożądanego produktu na rynku – przed sklepami ustawiały się po nie kolejki.

5. Pistolet Vis wz. 35

To najśłynniejszy produkt Fabryki Broni, uważany za jeden z najlepszych pistoletów wojskowych na świecie. Do czasu II wojny światowej wyprodukowano prawie 59 tys. sztuk tej broni.

6. Tam, gdzie handlowano – Hala Targowa

Pod koniec XIX wieku radomskie rzemiosło i usługi potrzebowały miejsca do handlu. W tym celu w 1898 roku wybudowano jedną z pierwszych hal targowych w Polsce – w chwili otwarcia była najnowocześniejszą. Zabytkowy budynek znajduje się w Radomiu przy placu Jagiellońskim 8.

7. Aparat telefoniczny Bratek

Aparat produkowany od lat 80. XX wieku w Radomskiej Wytwórnii Telefonów, która była następczynią przedwojennej fabryki Ericssona. Nowatorski model posiadał oryginalne rozwiązanie konstrukcyjne, pozwalające na odwrócenie tarczy numerowej bez zdejmowania pokrywki.



Aparat telefoniczny Bratek, Radomska Wytwórnia Telefonów, lata 1979-1980, ul. Jagiellońska 8, Radom



W CZASIE POKOJU I NA WOJNIE

8. Waga domowa WD-2

Wytwarzana w latach 80. XX wieku w Spółdzielni Rzemieślniczej Rzemiosł Różnych. Dawna spółdzielnia zamieniła się w nowoczesną firmę, która produkuje wagi wykorzystywane m.in. w amerykańskiej armii i do ważenia herbaty na brytyjskim dworze królewskim.

9. Aparat telefoniczny CB-49

Produkowany początkowo w Łodzi, później (w latach 50. XX wieku) w Radomskiej Wytwórnii Telefonów. Był to elegancki oraz lekki telefon, który ważył niecałe 2 kg.

10. Maski przeciwgazowe wz. 24

Pierwsza maska na wyposażeniu Wojska Polskiego, początkowo produkowana w latach 20. XX wieku przez spółkę „Protekta”. Później produkcję przejęła Wojskowa Wytwórnia Sprzętu Przeciwgazowego, która opracowała jej lepszą konstrukcję.

11. Rower wojskowy Łucznik typ XX

Wytwarzany przez Fabrykę Broni – największego producenta rowerów w przedwojennej Polsce. Niezwykle mocny, przeznaczony był dla pododdziałów kolarzy w Wojsku Polskim. Dodatkowo żołnierze mogli na nim zamontować karabin.

